

Asia: VN/24131/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleishuomiot hallituksen esityksestä?

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan esitettyjen muutosten tavoitteena on suojella väestöä ja pyrkiä estämään yleisvaarallisen tartuntataudin leviäminen Suomessa. Rajat ylittävän liikenteen mahdollistamista ei tavoitteissa todeta, vaikka lausuntopyynnössä korostuu erityisesti matkailun mahdollistamisen näkökulma.

Viitaten HUSin ja pääkaupunkiseudun kuntien 19.11.2020 kannanottoon tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala katsoo esityksen olevan erittäin ongelmallinen sekä tartunnan torjunnan että matkailun näkökulmasta.

Ehdotuksen 60 a § koskee Suomeen korkean riskin maasta saapuvan henkilön määräämistä karanteeniin COVID-19-taudille altistumisen tai perustellusti epäillyn altistumisen perusteella. Esityksessä lähdetään siitä, että tietyn tartuntojen määrän kynnyksarvon ylittyminen tarkoittaisi perusteltua epäilyä, jonka perusteella tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi määrätä maahan tulijan karanteeniin. Tämän voisi välttää edeltävän testauksen avulla.

Karanteeniperuste määräytyisi siis lähtömaan perusteella. Karanteenipäätös puuttuu merkittävällä tavalla itsemääräämisoikeuteen ja sen tulee perustua aina yksilölliseen harkintaan, ei pelkästään tiettyyn lähtömaahan. Tilastoihin perustuvien raja-arvojen käyttö keskeisenä karanteenin perusteena ei ole hyväksyttävää eikä tämän perusteella voi todeta perusteltua epäilyä altistuksesta. Yksittäisen henkilön riski ei ole sama kuin lähtöalueen. Ilmaantuvuustiedon luotettavuus vaihtelee maittain ja todellinenkin ilmaantuvuus vaihtelee myös maiden sisällä, myös Suomessa. Esitetty muutos tulisi olemaan tartuntatautilääkärille hankala soveltaa, mikä lisäisi entisestään

tartuntatautilääkäreiden kuormitusta ja saattaisi päätöksentekoon sisältyvän harkintamahdollisuuden vuoksi asettaa heidät eri suunnilta tulevien paineiden kohteeksi.

Suunnitelmana olisi tartuntatautilääkäreiden sijoittaminen rajanylityspisteisiin tekemään karanteenipäätöksiä. Jo tällä hetkellä tartunnanjäljitystoiminta on voimakkaasti kuormittunut eikä erityisesti tartuntatautilääkäreitä ole riittävästi tähän tehtävään. Esityksen perusteluissa todetaan, että henkilötöymäärän lisäys voisi koko maassa olla satoja henkilöitä joka viikko. Erilaisten todistusten tarkastaminen mainitaan perusteluissa työlääksi prosessiksi. Esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentokentän osalta on arvioitu, että nykyisillä matkustajamäärillä tarvittaisiin 1-3 tartuntalääkärin läsnäoloa 2-3 vuorossa, mikä tarkoittaisi 10 lääkärinä pelkästään lentoaseman tarpeisiin. Helsingin kaupungin arvion mukaan ehdotetut muutokset tarkoittaisivat käytännössä noin 100 hoitajan ja 120 lääkärin sijoittamista Helsingin satamiin. Matkustajamäärän kasvattaminen lisäisi tarvetta. Näin ollen karanteenipäätösten tekeminen isoille matkustajamäärille on käytännössä mahdotonta ja tartuntatautilääkäriresurssin sitominen tällaiseen toimintaan vaikeuttaisi olennaisesti muuta tartunnanjäljitystyötä.

Terveysturvallista maahan tuloa voidaan sujuvoittaa myös voimassa olevan tartuntatautilain puitteissa. HUSin tietohallinto, suuret liikenneyhtiöt sekä aluehallinto-, raja- ja tulliviranomaiset suunnittelevat digitaalista palvelua, jonka tarkoituksena on muun muassa yksinkertaistaa koronanäytteenottoa prosessista informoimista, luoda yhtenäinen informaatio- ja palveluohjauskanava helpottamaan maahantulijoiden liikkumista ja mahdollistaa osittain automatisoitu koronanäytteenottoon ohjauksen prosessi maahantulijan itsepalveluna (FINENTRY-sovellus). Palvelun avulla maahantulijat voisivat liittää testitodistuksen tietoihinsa ja varata testiajan jo lähtömaassa ennen lähtöä. Maahantuliija voisi lyhentää matkan jälkeistä omaehtoista karanteenia käymällä palvelun kautta varaamassaan testissä.

Edellä todettu huomioituna Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala katsoo, että esitys ei ole toteutettavissa. Kansallista terveysturvallisuutta koskevat käytännön toteuttamisen ratkaisut eivät voi jäädä yksittäisten rajanylityspaikkakuntien vastuulle huolimatta siitä, että virka-apua olisikin jossain määrin käytettävissä. Lisäksi syntyvästä maahantulijoiden rekisteristä sekä rekisterinpitäjästä tulisi säätää laissa.

Mahdollistavatko toimenpiteet riittävästi ulkomaan matkailijoiden saapumisen Suomeen?

Koska esitys ei ole tällaisenaan toteutettavissa, sosiaali- ja terveystoimiala ei katso mahdolliseksi arvioida toimenpiteiden riittävyyttä.

Ovatko toimenpiteet riittäviä matkailun terveysturvallisuuden takaamiseksi?

Katso edellä.

Ovatko ehdotetut toimenpiteet välttämättömiä tartuntataudin leviämisen estämiseksi Suomessa ja terveysturvallisuuden lisäämiseksi matkailualalla?

Käytettävissä olevat resurssit tulisi kohdentaa voimassa olevan tartuntatautilain puitteissa tapahtuvaan terveysturvallisen maahantulon sujuvoittamiseen (katso tarkemmin kohta 1.). Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan näkemyksen mukaan kehitteillä oleva FINENTRY-sovellus voisi varmistaa terveysturvallisuuden lisäämistä matkailualalla tehokkaammin kuin nyt ehdotetut muutokset.

Miltä toimenpide-ehdotukset vaikuttavat Suomen terveydenhuollon kapasiteetin riittävyyden näkökulmasta?

Katso edellä kohta 1.

Onko esityksessä määritelty tarkoituksenmukaisesti ja perustellusti ne henkilöryhmät, joihin väliaikaisia säännöksiä ei sovellettaisi?

Lähtökohtaisesti esitys on tältä osin asianmukainen, mutta käytännön soveltaminen ei tulisi olemaan mahdollista.

Ketola Henriikka
Helsingin kaupunki - Sosiaali- ja terveystoimiala